

Dobre prakse zimskega zatiranja varoj

V času, ko v čebeljih družinah ni zalege (predvidoma od konca novembra do 15. januarja, glede na geografsko območje), morajo čebelarji obvezno opraviti zimsko zdravljenje čebel. V prispevku objavljamo dobre prakse zimskega zatiranja varoj izbranih ekoloških in konvencionalnih čebelarjev.

Decembra ob toplejšem vremenu opazujem obnašanje čebel na bradi. V panje vstavim testne vložke. Na testnih vložkih preštejem varoje. Na vložkih se po drobirju tudi vidi, koliko ulic zaseda družina. Ker pa se lahko zgodi, da mlade matice še vedno zalegajo, zimsko zatiranje varoje opravim, ko v družinah ni več zalege, zato imam pravilo zunanje temperature, in sicer: če je več kot 5 °C, opravim sublimacijo, če pa je manj kot 5 °C, uporabim metodo kapanja zdravila, ki vsebuje oksalno kislino. Zadnjih nekaj let je decembra dovolj toplo, da opravim zimsko zatiranje le s sublimacijo. Družine iz panja ventilirajo pline učinkovine pri sublimiranju, zato žrela za deset minut zaprem s penasto gumo, da plini krožijo po notranjosti panja. Mislim, da z zapiranjem žrela dosežem boljši učinek tretiranja. Z učinkovitim zimskim zatiranjem bodo čebelje družine zdržale z manj varoj do poletnega zatiranja v naslednji sezoni.

Franko Dolgan, član komisije UO ČZS
za ekološko čebelarjenje

Vse v zvezi s čebelarstvom je odvisno od naravnih pogojev. V poznojesenskem času na začetku zime po treh tednih po prvem padcu temperature pod 0 °C preverim, če je v družinah zalega. Takrat bolj spremljam vremenske napovedi in določim optimalen termin zdravljenja, ko bodo dnevne temperature 3–4 dni med 5 in 10 °C. Izparilno cev sublimatorja vstavim skozi žrelo v panj. Družine imam v eni nakladi z visoko podnico, v kateri dno takrat zaprem s testni vložek in robove rahlo premažem s parafinskim oljem. Po dveh dneh preverim odpad varoj na testnem vložku. Če je odpadlo več sto varoj, sklepam, da poletni učinek zdravljenja ni bil učinkovit ali pa so čebele prinesle varoje od zunaj in upam, da bo družina preživela. Testne vložke zopet zamenjam z mrežastim okvirjem, da odpadle varoje lahko prosto padejo na tla.

Janez Vertič, član komisije UO ČZS
za ekološko čebelarjenje

Mejne vrednosti napadenosti z varojami v čebelji družini (VF NVI, 1. 3. 2019):

Čas kontrole napadenosti družin z varojami	Povprečni dnevni naravni odpad varoj (povprečje v treh tednih)	Število varoj na 100 trotovskih ličink (% napadenosti)	Število varoj na 100 čebeljih ličink (% napadenosti)	Število varoj na 500 odraslih čebel (% napadenosti)
april	1 /dan	2 (2 %)	1 (1 %)	1 (0,2 %)
maj	1 /dan	2 (2 %)	1 (1 %)	2 (0,4 %)
junij	2 /dan	4 (4 %)		5 (1 %)
julij–avgust	3 /dan	7 (7 %)		8 (1,6 %)
september–oktober	3 /teden			10 (2 %)
november–januar				1 (0,2 %)
po zdravljenju november–marec	- v kolikor v 3 tednih po zadnjem zimskem zdravljenju odpade do 100 varoj, je pričakovati manj problemov z varojami v letu, ki sledi - v kolikor v 3 tednih po zadnjem zimskem zdravljenju odpade več kot 100 varoj, se posvetujte z veterinarjem VF NVI			

Obdobje, ko so čebele brez zalege, je najbolj primeren čas za zatiranje varoj, saj so te takrat najbolj ranljive. Ko nastopi daljše obdobje nizkih temperatur konec novembra in začetek decembra (seveda tudi kasneje, lahko šele januarja) opravi zimsko zatiranje s sublimacijo oksalne kisline s sublimatorjem, odpad preverjam na vložkih. Zunanja temperatura pri tem opravilu naj bi bila 5–10 °C (lahko je tudi manj).

Ker je čas, ko v panju ni pokrite zalege, najbolj učinkovit za zatiranje, enako počnem tudi med letom pri rojih in izrojencih. Opravi sublimacijo ali čebele pokapam z zdravilom, ki vsebuje mravljično kislino in oksalno kislino.

Bojan Pavlin, član komisije UO ČZS
za ekološko čebelarjenje

Izvajanje zimskega zatiranja varoj je opravilo, ki se ga še zdaleč ne veselim, a je nujno in zato žal neizbežno. Moja največja skrb je sam čas izvedbe, da bo zdravljenje učinkovito. Pogoj za uspeh je, da je v vseh čebeljih družinah v čebelnjaku stanje brez čebelje zalege. Ko sem prepričan, da je čas in stanje družine primerno, se pripravim in prvi ugoden dan, ko je temperatura med 5 in 10 °C, uporabim zdravilo iz oksalne kisline, po metodi kapljanja. Zdravilo pripravim po navodilih proizvajalca in ga segrejem in ohranjam na vsaj 30 °C, saj ne želim družin še dodatno obremenjevati s kapanjem hladne raztopine. Pred aplikacijo panj odprem, odstranim zadnja vratca in s svetilko pregledam število ulic, ki jih zaseda čebelja družina. Za zdravljenje uporabljam avtomatsko brizgo, s katero doziram količino 5 ml na polno zasedeno ulico. Skrajne stranske ulice, kjer je navadno čebele manj, zdravila doziram nekoliko manj. Pazim, da zdravilo čim bolj enakomerno nanese na čebele v ulici in da ga ne polivam po tleh panja, kjer nima nikakršnega učinka.

Aleš Bozovičar, vodja
Opazovalno-napovedovalne službe

Zimsko zatiranje varoj je eno najpomembnejših čebelarjevih opravil. S pravočasnim in uspešnim zdravljenjem v času, ko v čebeljih družinah ni prisotne pokrite zalege, lahko število varoj občutno zmanjšamo, kar je pomembno za razvoj čebeljih družin spomladi in poleti. Sam se opravila lotim v prvi polovici decembra (v odvisnosti od razpoložljivega časa in vremena pa tudi kasneje), na sončen in razmeroma tople dan, ko čebele vsaj malo izletavajo. Če imam zaradi tople jeseni in vidne aktivnosti čebel v oktobru in novembru dvome glede prisotnosti pokrite zalege, stanje v nekaj naključno izbranih panjih raje preverim in se na podlagi tega odločim ali zatiranje izvedem ali pa z njim še počakam.

Glede na to, da pri čebeljih družinah že več let uporabljam le sredstva, dovoljena v ekološkem čebelarjenju, zimsko zatiranje izvedem s sredstvom na osnovi oksalne kisline, največkrat po metodi sublimacije. Sprva sem za to opravilo uporabljal starejši sublimator, ki ni omogočal regulacije temperature in ga je bilo treba skozi žrelo poriniti pod sate ter pri tem odstranjevati žrelno letev. Pred nekaj leti sem zaradi hitrejšega dela in bolj optimalne sublimacije omenjeno napravo zamenjal za novejšo. Ta omogoča regulacijo temperature ter vpihanje hlapov skozi žrelo panjev. Posledično lahko sublimacijo izvedem tudi v panjih, kjer žrelne letve ni možno odstraniti, v času sublimacije pa v panjih lahko ostane tudi testni vložek, na katerem nekaj dni po zatiranju preverim odpad varoje. Če je odpadlih varoj malo, je to znak, da so bile aktivnosti v preteklih mesecih dobro izvedene, v primeru večjega odpada pa se je smiselno posvetovati z veterinarjem ali zatiranje tudi ponoviti.

Poleg sublimiranja zimsko zatiranje občasno izvajam tudi po metodi kapanja, a le v nakladnih panjih, kjer je tovrstna aplikacija enostavnejša kot pri AŽ-panjih. Pri tem upoštevam navodila proizvajalca za pripravo in apliciranje raztopine ter to pred uporabo segrejem na 30–35 °C.

Simon Golob, svetovalec JSSČ
za tehnologijo čebelarjenja